Jos Gunneweg, duizendpoot en molenpionier:

‘Molens moeten malen. Dat is hun kracht. Daar zijn ze voor gebouwd’

MOLENICONEN

TEKST ED VAN GERVEN

Jos Gunneweg is iemand van woorden én daden. De energieke molenman heeft met veel volharding de stilstaande molens in Schiedam gereanimeerd en mede aan de wieg gestaan van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars en het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde (AKG). Daarnaast verschenen er tal van publicaties van zijn hand en weet hij zich te ontwikkelen tot een autoriteit op het gebied van het bestrijden én voorkomen van vochtproblemen bij metselwerk van stenen molens en andere monumenten.

En dit overzicht is nog niet eens compleet. Want zijn werk voor de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en het, zoals hij dat zelf omschrijft 'in ere herstellen van de historische en technologische lijn van molens, branderijen en distilleerderijen in Schiedam' zijn hier niet genoemd. Al deze activiteiten komen uitgebreid aan bod in het iconengesprek.
Op de vraag waarom hij dit heeft gedaan, waar zijn passie vandaan komt, reageert hij 'Ik heb geen goed antwoord. Het zit in je'.

Schiedam

De kiem van zijn molenliefde ligt in Schiedam, begin jaren zestig van de vorige eeuw, bij de stilstaande Noordmolen en molen De Vrijheid waar hij nieuwsgierig in rondstruint. Al snel kan hij dat 'stil staan' niet verdragen. Sterker nog, als hij zich bij de groep 'jonge honden' aansluit, die in 1972 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Op deze montagefoto zijn de oprichters van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te zien. Van links naar rechts Klaas Zaal, Frans Verra, Piet de Jong, Gerrit Keunen, Dick Prins, Piet Groot, Jos Gunneweg en Eric Zwijnenberg.
(foto en montage: Eric Zwijnenberg)

Een ‘jonge hond’ bij de Rijksdienst

Begin zeventiger jaren gaat Jos werken bij de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Op het eerste gezicht een stap die niet voor de hand ligt. De ‘jonge hond’ van de oprichting van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars en de baanbrekende pionier van het vernieuwde korenmolenaarsambacht aan de slag bij een log ambtenarenapparaat? Jos ervaart dit ambtenaarschap totaal anders, blijkt uit zijn verhaal. Als molenconsulent voor de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg én Schiedam en Vlaardingen ervaart hij juist veel vrijheid. ‘We maakten in die tijd een omslag naar een opener samenleving waarin je op een wat meer gelijkwaardige manier met elkaar omging en ook kritiek kon uiten op je bazen als je dacht dat dat gerechtvaardigd was.’ Hij beschouwt de rijksdienst als een voorloper van een meer open bedrijfscultuur en in het gesprek komt hij met voorbeelden waaruit dit blijkt.

De voltallige molenafdeling van de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg met derde van links Jos Gunneweg. De overige medewerkers zijn vlnr. Gerrit Keunen, W.A. Korpershoek, Chr. Stooker (adm. medewerker), Jan Heijdra en Geert Nienhuis. *(Foto: Archief De Hollandsche Molen)*

In 1991 bij de viering van het 15-jarig bestaan van het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde ontving Jos Gunneweg de Zilveren Meelschep voor al het werk dat hij had verricht bij het ontstaan en de beginfase van dit gilde. *(Beeld: Collectie Jos Gunneweg)*

Jos Gunneweg metselt de naamsteentjes in tijdens de restauratie en herbouw in 1992 van De Nieuwe Palmboom in Schiedam. *(Beeld: collectie Jos Gunneweg)*

opricht en molens willen laten draaien, gaat hem dat niet ver genoeg. 'Molens moeten malen', vindt hij. 'Dat is hun kracht. Daar zijn ze voor gebouwd'. Tot op de dag van vandaag is dat zijn drijfveer.

AKG

Hij zet die drijfveer in de zeventiger jaren al snel om in daden. Hij herkent de tijdgeest en onderzoekt de mogelijkheden om het korenmolenaarsambacht nieuw leven in te blazen op commerciële grondslag. Dit leidt in 1976 tot de oprichting van het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde.

De molens in Schiedam blijven in die periode trekken. Ook daar lukt het hem om de molen De Vrijheid op te knappen en op commerciële basis te laten malen. Een opmerkelijk verhaal, want hij is in de zeventiger jaren molenconsulent bij de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg (zie kader pag. 3). In 1981 verlaat hij de Rijksdienst en gaat hij als molencoördinator aan de slag bij de door hem zelf geïnitieerde Stichting De Schiedamse Molens. Later wordt hij er directeur. Ook in die functie weet hij vele zaken van de grond te krijgen, zoals de eigen molenmakerij de Restauratiewerkplaats Schiedam. Ook ontpopt hij zich als de belangrijkste aanjager van de herbouw van molen De Nieuwe Palmboom, die in 1993 officieel in gebruik wordt genomen. Zijn dadendrang houdt hiermee niet op, hetgeen te lezen is in de twee slotkaders van dit artikel (zie pag. 5).

Lees en beluister hoe een jonge in De Vrijheid rondstruinende Schiedammer uitgroeit tot een gepassioneerde duizendpotige pionier op technisch, organisatorisch en commercieel gebied. Een man met een uitgesproken mening, die sinds de jaren zestig van de vorige eeuw bij veel belangrijke ontwikkelingen in de molenwereld betrokken is geweest.

Schrijven, schrijven, schrijven...

Een dag telt 24 uur. Bij Jos Gunneweg ligt dat kennelijk anders, want naast alle reeds genoemde werkzaamheden, weet hij tijd vrij te maken voor het schrijven. Van zijn hand verschijnen over een breed spectrum tal van publicaties. Zijn molenoeuvre varieert van beleidsnota's, omvangrijke bijdragen aan een boek over de Brabantse Molens, via de les Molens in de cursus Levende Stenen van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en het blad Schiedams Molennieuws tot het Nederlands Malend Korenmolenboek en nog veel meer. Hij vertelt vooral over hoe hij daarbij te werk ging.

Vechten tegen vocht

Een speciale plek in zijn carrière vormen zijn onderzoeken en publicaties over vochtproblemen bij metselwerk bij monumenten, onder andere molens. Daarin heeft hij zich, samen met andere deskundigen, jarenlang verdiept. Aanleiding is dat hij ook al bij de stenen molens in Schiedam vaak met vochtproblemen bij metselwerk te maken heeft. Telkens stelt hij zichzelf de vraag: 'Hoe krijg ik daar mijn vingers achter, en hoe krijg je dat goed?'. Veel molens in Nederland waar metsel- en voegwerkherstel was uitgevoerd, blijken lek. De vraag laat hem niet los. In 2000 sluit hij zich aan bij een groot inventariserend onderzoek naar de problematiek. Hij vertelt uitgebreid hoe hij vanaf dat moment steeds meer betrokken raakt bij de materie om zich uiteindelijk te ontwikkelen tot een ware autoriteit op metselgebied. Sinds 2005 heeft hij samen met een collega een eigen adviespraktijk voor bouwmateriaalkundig onderzoek.